

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA-4101-13-04/2012/P/12/105

Katowice, dnia 10 października 2012 r.

**Pani
Zofia Urbaniak
Przewodnicząca
Wojewódzkiego Zespołu
ds. Orzekania o Niepełnosprawności
w Katowicach**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Wojewódzkim Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Katowicach, zwanym dalej „Zespołem”, w zakresie organizacji systemów orzecznictwa lekarskiego ZUS dla celów rentowych oraz orzekania o niepełnosprawności w okresie od początku 2010 r. do czasu zakończenia kontroli.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 25 września 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Przewodniczącej niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność Zespołu w zakresie spraw objętych kontrolą.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny częściowe i ustalenia kontroli.

1. Zespół Wojewódzki powołał Wojewoda Śląski spośród osób spełniających wymogi określone w § 21 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności². Stwierdzono, że w skład 26 członków nowego Zespołu Wojewódzkiego, powołanego w czerwcu 2011 r., weszło 22 członków składu poprzedniego, co ułatwiło kontynuację jego pracy.
2. Pomieszczenia Wojewódzkiego Zespołu spełniały wymogi określone w § 6 i 7 rozporządzenia w sprawie wykonywania badań specjalistycznych oraz w § 24 i § 25 *rozporządzenia w sprawie orzekania*. Zespół Wojewódzki dysponował pomieszczeniami dostosowanymi do potrzeb osób niepełnosprawnych (tj. znajdującymi się na parterze budynku, z podjazdem i toaletą dostosowaną do potrzeb osób

¹ Dz. U. z 2012 r., poz. 82, zwanej dalej „ustawą o NIK”, w związku z art. 2 ustawy z dnia 22 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. Nr 227, poz. 1482 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym do 1 czerwca 2012 r.

² Dz. U. z 2003 r. Nr 139 poz. 1328 ze zm., zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie orzekania”.

niepełnosprawnych) i zapewniającymi prawidłowe przeprowadzenie badań. Pomieszczenie, w których wykonywano badania okulistyczne umożliwiało ustawienie osoby badanej w odległości 5 m od tablicy, a pomieszczenia, w których wykonywało się badania okulistyczne i ultrasonograficzne, umożliwiały odpowiednie ich zaciemnianie. Pomieszczenia, w których przeprowadzano badania, w ocenie NIK, umożliwiały badanej osobie: poszanowanie jej dóbr osobistych w trakcie prowadzenia badań, zachowanie w tajemnicy informacji ujawnionych przez nią w trakcie badania, zachowanie poufności i ochrony danych osobowych, m.in. poprzez wyciszenie drzwi gabinetów lekarskich, zastosowanie folii matowych i żaluzji w oknach gabinetów.

3. W Zespole obowiązywała Instrukcja zarządzania systemem informatycznym³, która zawierała wszystkie elementy wymagane postanowieniami § 7 pkt 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 28 listopada 2007 r. w sprawie warunków, sposobu oraz trybu gromadzenia i usuwania danych w ramach Eksmoon⁴. W Zespole prowadzono również rejestr użytkowników systemu Eksmoon, zgodny z *Instrukcją*, tj. określający poziom dostępu, datę zarejestrowania i wyrejestrowania z systemu, osobę zgłaszającą i dane osoby zgłaszanej.
4. Należności dla członków składów orzekających, protokolantów i osób przeprowadzających badania specjalistyczne stanowiły 46% wydatków Zespołu w roku 2010, 47% w 2011 r. i 56% w I połowie 2012 r. Jak ustalono, na próbie 76 rachunków o łącznej wartości 96.552 zł wystawionych w pierwszych trzech miesiącach 2010 r., należności z tego tytułu prawidłowo ustalano.
5. W okresie objętym kontrolą Zespół wydał 13 631 orzeczeń, z czego 30 objęto kontrolą. Na podstawie badanej próby ustalono, że:
 - skład komisji orzekającej wyznaczano prawidłowo, tj. przez Przewodniczącą Zespołu,
 - składy były minimum 2. osobowe,
 - przewodniczący składu orzekającego miał specjalizację zgodną z głównym schorzeniem osoby zainteresowanej.

NIK ocenia negatywnie rozpatrywanie odwołań po terminie wskazanym w art. 35 § 3 Kpa⁵, co stwierdzono w 10 przypadkach na 30 objętych kontrolą (tj. w 33,3%). Przewodnicząca tłumaczyła powyższe m.in. wzrostem ilości odwołań wpływających do Zespołu oraz ograniczonymi możliwościami lokalowymi i finansowymi. Orzeczenia Zespołu o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności nie zawierały wprawdzie wszystkich elementów wymaganych zgodnie z § 13 ust. 1 i 2 *rozporządzenia w sprawie orzekania*, jednak kształt orzeczenia, jak wyjaśniła Przewodnicząca, jest generowany przez system Eksmoon. NIK zwraca uwagę, że uzasadnienia orzeczeń wydawanych przez Zespół nie zawierały wskazania faktów, które uznano za istotne w sprawie i udowodnione oraz dokumentów potwierdzających ustalenie lub odmowę ustalenia niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, co było wymagane zgodnie z § 13 ust. 4 ww. rozporządzenia. Kwestię tę, podobnie jak nieterminowe rozpatrywanie odwołań przez Zespół Wojewódzki podnoszono w ostatnim wystąpieniu pokontrolnym NIK, skierowanym do Wojewody Śląskiego po kontroli działalności Zespołu Wojewódzkiego⁶.

Ponadto stwierdzono 5 przypadków (tj. 16,7% badanej próby) wysłania orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności po terminie określonym w § 13 ust. 5 ww. rozporządzenia, a zwłoka wynosiła od 1 do 7 dni. Powyższe Przewodnicząca wyjaśniła m.in. koniecznością podpisania orzeczenia przez członków składu orzekającego, którzy obecni są w Zespole w terminach, w których odbywają się posiedzenia komisji orzekających, a zdarzało się że komisje z lekarzem określonej specjalności wyznaczano co drugi tydzień, a nawet co miesiąc.

6. Zespół w okresie objętym kontrolą przeprowadził 1 019 badań specjalistycznych, a lekarze powołani do jego składu posiadali kwalifikacje określone w § 5 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 18 grudnia 2007 r. w sprawie wykonywania badań specjalistycznych na potrzeby orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności⁷. W Zespole prowadzono rejestr badań w formie

³ Zwana dalej „*Instrukcją*”.

⁴ Dz. U. Nr 228, poz. 1681.

⁵ Ustawa z 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98 poz. 1071 ze zm.).

⁶ Po kontroli NIK nr P/04/102.

⁷ Dz. U. Nr 250, poz. 1875, zwane dalej „*rozporządzeniem w sprawie wykonywania badań specjalistycznych*”.

dokumentu pisemnego i elektronicznego (w programie Eksmoon). Rejestr ten zawierał wszystkie elementy wymagane zgodnie z postanowieniami art. 6b¹ ust. 7 ustawy z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁸. W wyniku analizy 30 kompletów badań ustalono, że termin badania we wszystkich przypadkach wyznaczono zgodnie z § 4 ust. 2 *rozporządzenia w sprawie wykonywania badań specjalistycznych*. Zespół nie dotrzymywał terminu wysyłania wyników badań do zespołu powiatowego, który zlecił badanie, określonego w art. 6b¹ ust. 5 *ustawy o rehabilitacji*, bowiem na 25 badań, jedynie 10 wysłano w terminie 3 dni roboczych, natomiast 15 wyników badań (60% zbadanej próby) wysłano po tym terminie, a zwłoka wynosiła od 1 do 4 dni roboczych. Powyższe Przewodnicząca tłumaczyła wydłużonym procesem wysyłki korespondencji wynikającym m.in. z lokalizacji Zespołu innej niż kancelaria wysyłkowa obsługująca Zespół.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) **Zapewnienie terminowego rozpatrywania odwołań od orzeczeń powiatowych zespołów ds. orzekania o niepełnosprawności i przekazywanie wyników badań do powiatowych zespołów ds. orzekania o niepełnosprawności.**
- 2) **Zawieranie w uzasadnieniach orzeczeń Zespołu Wojewódzkiego wskazania faktów, które uznano za istotne w sprawie i udowodnione, oraz dokumentów potwierdzających ustalenie lub odmowę ustalenia niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności.**
- 3) **Terminowe wysyłanie orzeczeń Zespołu Wojewódzkiego.**

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Panią Przewodniczącą, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Pani prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Najwyższej Izby Kontroli Delegatury w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

⁸ Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, ze zm., wcześniej Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92, ze zm., zwana dalej „ustawą o rehabilitacji”